

İSTANBUL
SANAYİ ODASI

YATIRIM

TEŞVİK

BÜLTENİ

2025
BİRİNCİ ÇEYREK

HAVADA, KARADA, AÇIK DENİZLERDE

► “DÜNYANIN REDÜKTÖRÜ”

*“A World of Gearboxes”
for the universe from “YILMAZ”*

> Dünyanın tercih ettiği redüktörlerden “Dünya Kadar” üretiyor ve tüm dünyanın kullanımına sunuyoruz. Avrupa’dan Asya’ya, Amerika’dan Afrika’ya tüm dünyada 100’den fazla ülkeye yaptığımız ihracatla “YILMAZ REDÜKTÖR” adını gururla tanıtıyor, ekonomiye değer katıyoruz.

> By producing whole lots of gearboxes as “YILMAZ” and exporting to more than 100 countries all over the world from Europe to Asia, from America to Africa, we are proud of serving the universe and adding value to the economy.

Yılmaz Redüktör San. Tic. A.Ş.
Atatürk, Lozan Cd. No:17, 34522 Esenyurt/İstanbul
Tel : +90 212 886 90 00
E-Posta : yilmaz@yr.com.tr

www.yr.com.tr

İÇİNDEKİLER

- I** DÜNYA VE TÜRKİYE'DE YATIRIM ORTAMI
- II** TÜRKİYE'DE VERİLEN YATIRIM TEŞVİK BELGELERİNİN ANALİZİ
- III** YATIRIM TEŞVİKİNE YÖNELİK YENİLİKLER
- IV** 2030 SANAYİ VE TEKNOLOJİ STRATEJİSİ
- V** EKONOMİYE GENEL BAKIŞ

DÜNYA VE TÜRKİYE'DE YATIRIM ORTAMI

Ekonomiye Genel Bakış

47.18

+5.97

17.14

24.25

-7.55

+0.96

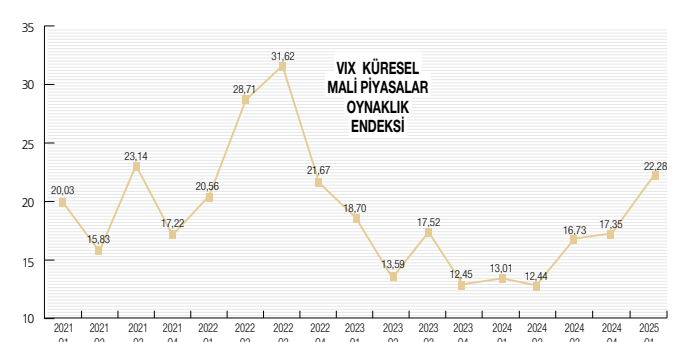
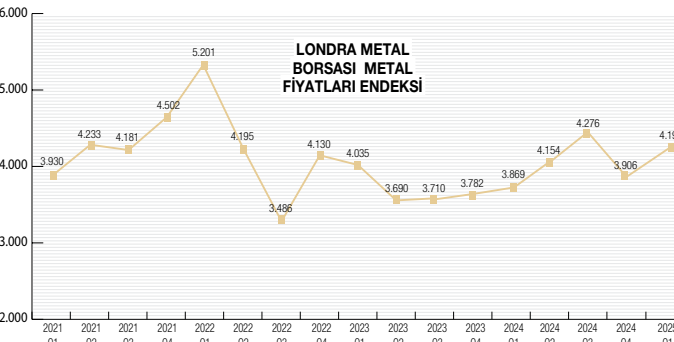
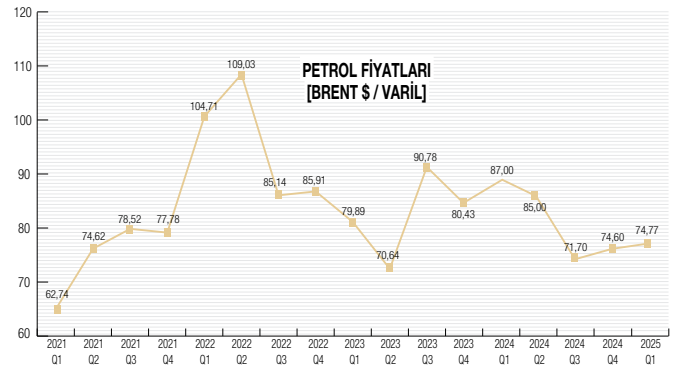
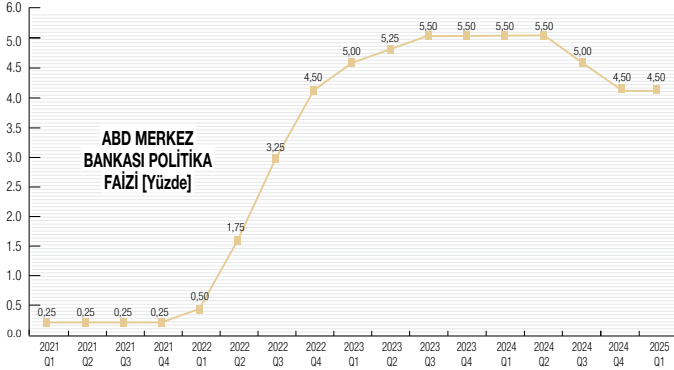
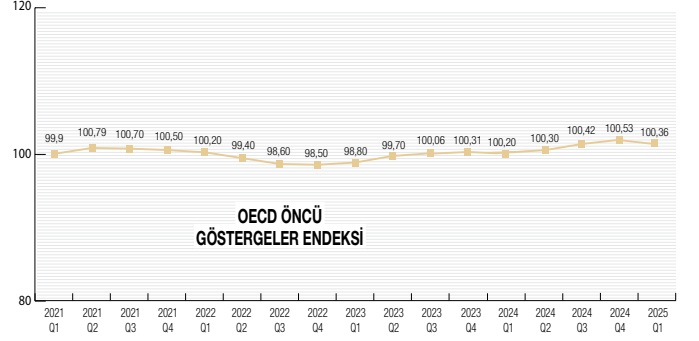
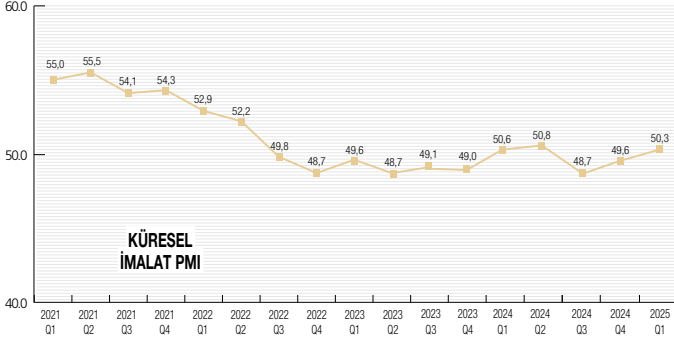
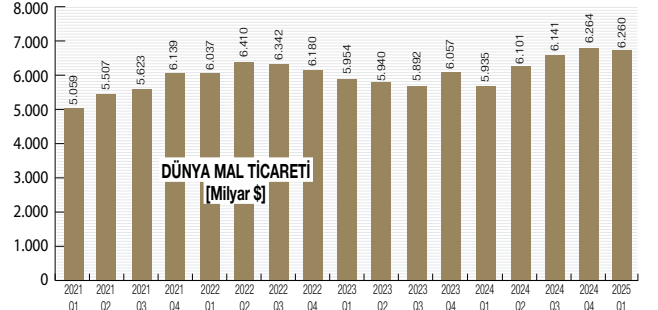
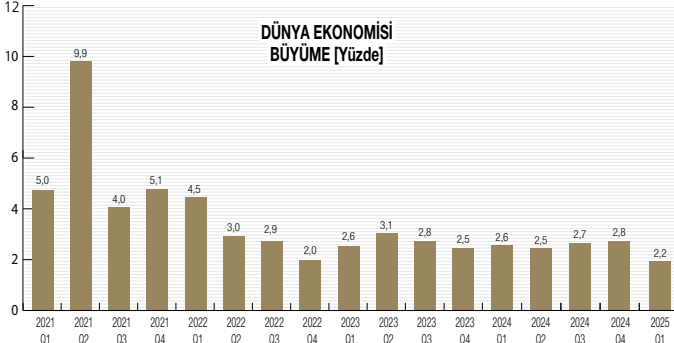
85.12

5.45

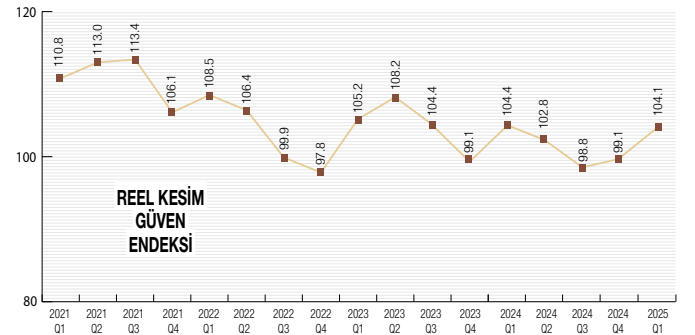
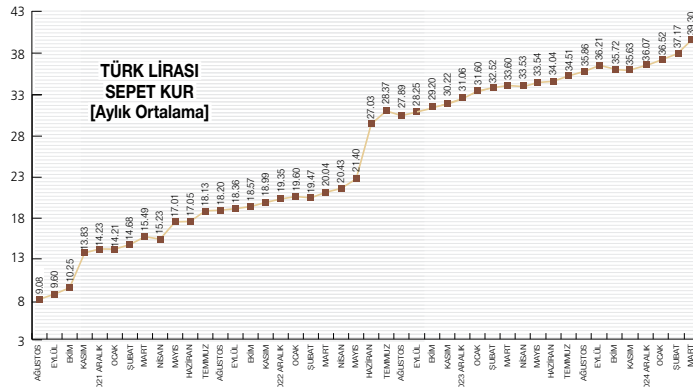
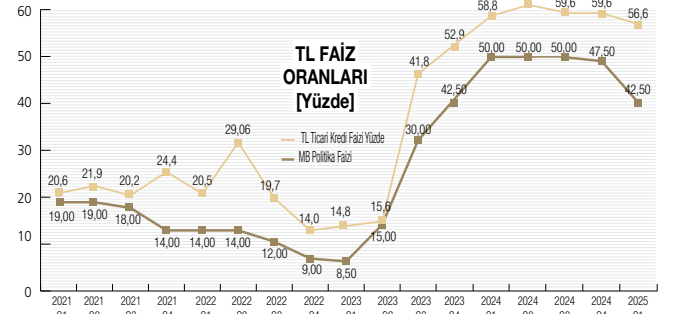
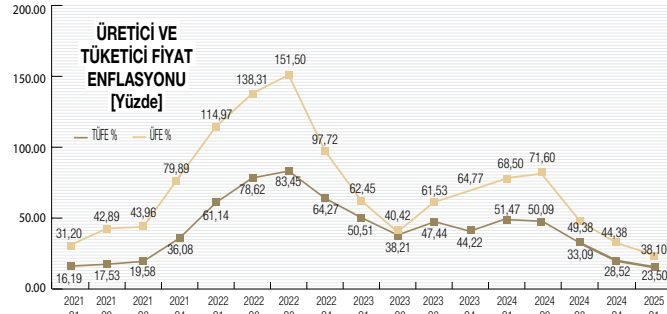
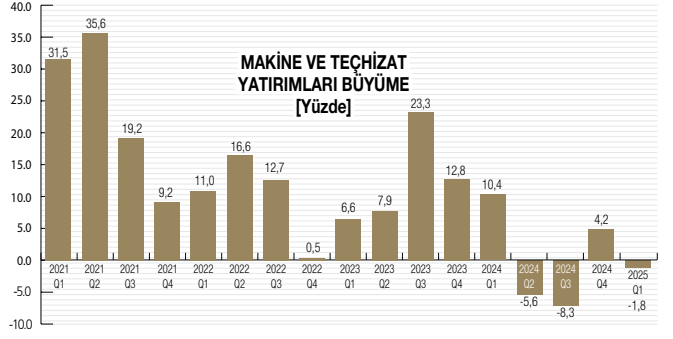
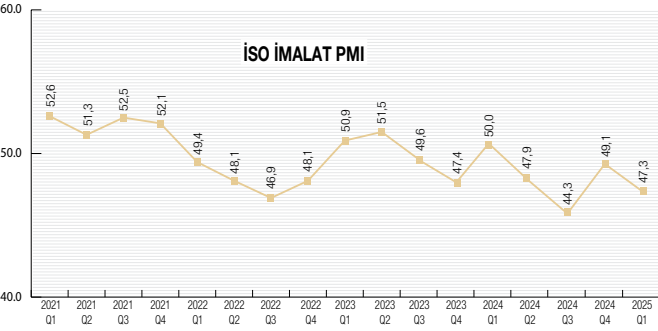
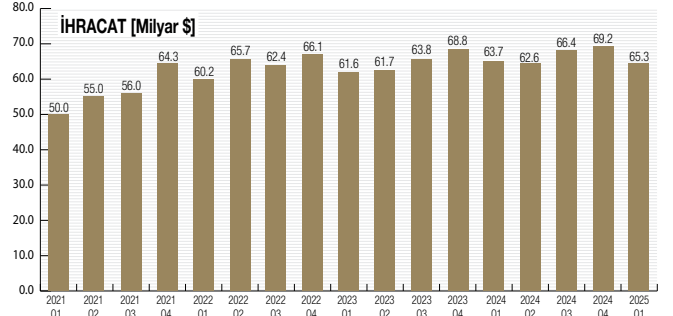
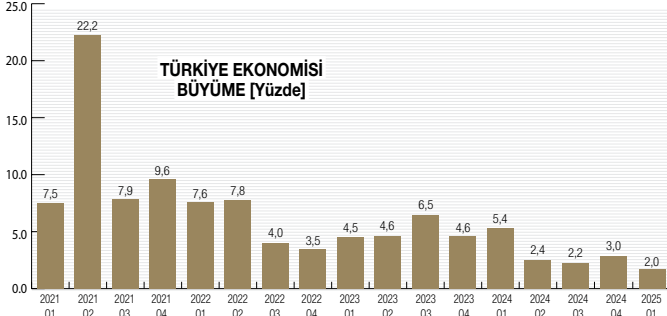
DÜNYA VE TÜRKİYE'DE YATIRIM ORTAMI

DÜNYADA YATIRIM ORTAMI

DÜNYA VE TÜRKİYE'DE YATIRIM ORTAMI

TÜRKİYE'DE YATIRIM ORTAMI

TÜRKİYE'DE VERİLEN YATIRIM TEŞVİK BELGELERİNİN ANALİZİ

Türkiye'de verilen yatırım teşvik belgeleri, 2024 ve 2025 yılı birinci çeyrek dönemlerinde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yayınlanan veriler esas alınarak analiz edilmektedir.

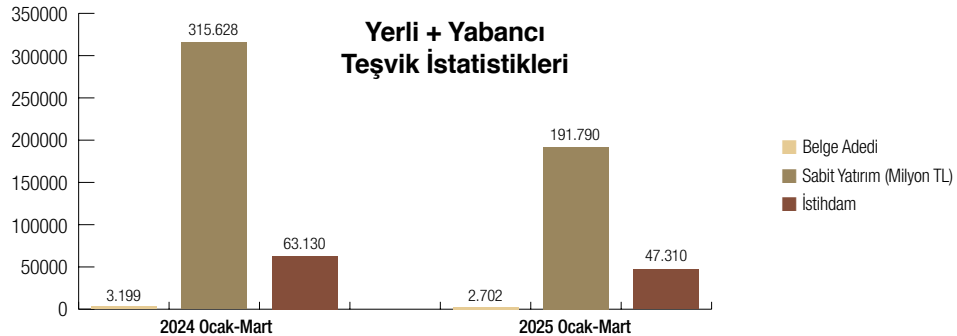
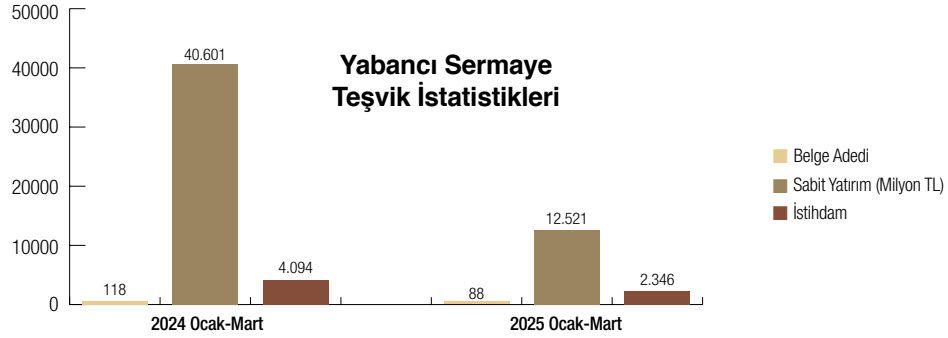
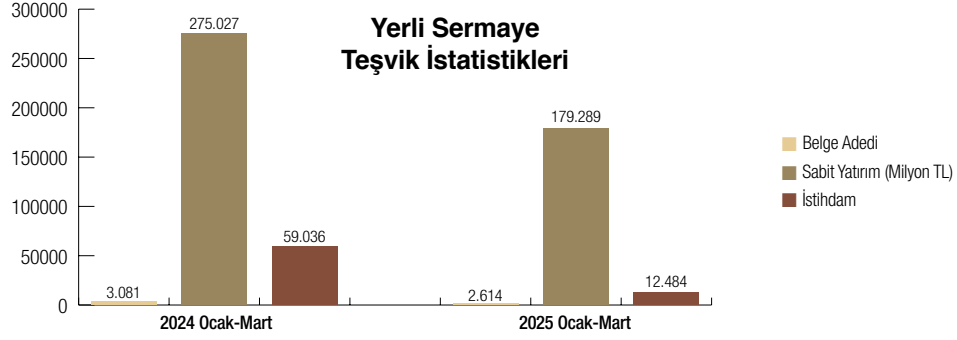
TÜRKİYE'DE VERİLEN YATIRIM TEŞVİK BELGELERİNİN ANALİZİ

Türkiye'de Verilen Yatırım Teşvik Belgelerine Genel Bakış

	2024 Ocak - Mart			2025 Ocak - Mart		
Sermaye Türü	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam
Yabancı Sermaye	118	40.601	4.094	88	12.521	2.346
Yerli Sermaye	3.081	275.027	59.036	2.614	179.269	44.964
Genel Toplam	3.199	315.628	63.130	2.702	191.790	47.310

ANALİZ

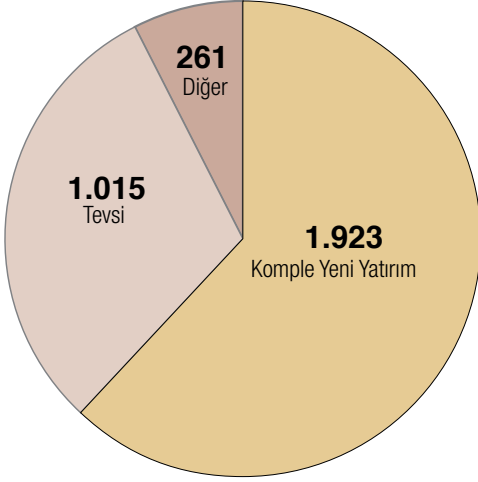
2024'ün ilk çeyreğinde **3.199 belge ile toplam 315,6 milyar TL yatırım ve 63.130 kişilik istihdam** sağlanmıştır. 2025'in aynı döneminde ise belge adedi **2.702'ye**, yatırım **191,8 milyar TL'ye**, istihdam ise **47.310 kişiye gerilemiştir**. Yabancı sermaye her iki yılda da sınırlı kalmış, toplam yatırımların %85'ten fazlası yerli sermaye ile gerçekleştirilmiştir. Genel tabloda 2025'te tüm göstergelerde düşüş görülmüş, özellikle yatırım hacminde **%39**, istihdamda ise **%25'lik bir azalma** dikkat çekmiştir. Bu durum, yatırım iştahında temkinli bir eğilime işaret etmektedir.

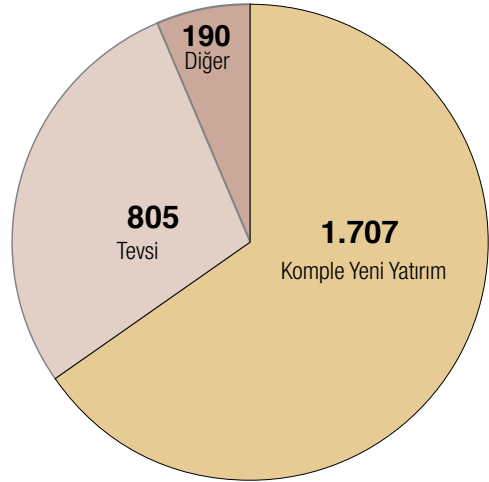
TÜRKİYE’DE VERİLEN YATIRIM TEŞVİK BELGELERİNİN ANALİZİ

	2024 Ocak - Mart		2025 Ocak - Mart	
	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)
Komple Yeni Yatırım	1.923	206.390	1.707	113.122
Tevsi	1.015	79.615	805	67.354
Diğer	261	29.623	190	11.315
Genel Toplam	3.199	315.628	2.702	191.791

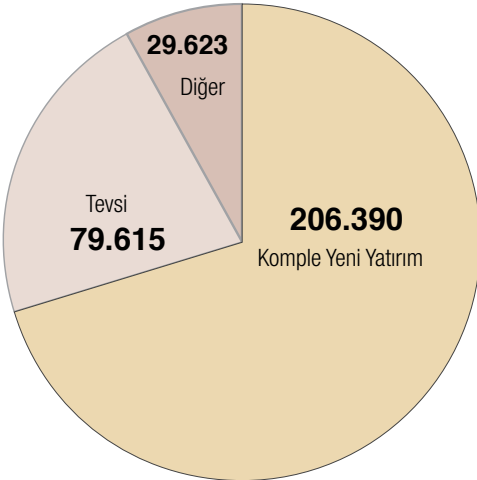
2024 Ocak - Mart Belge Adedi

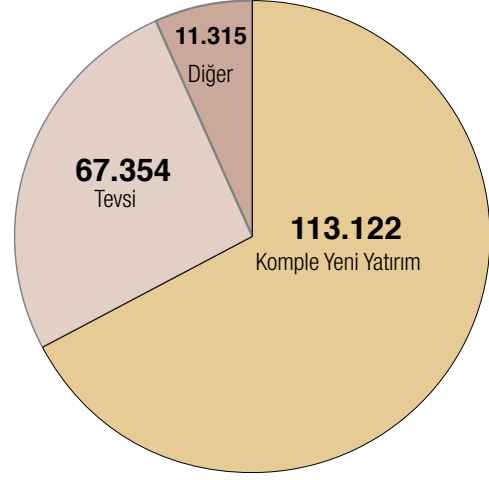
2025 Ocak - Mart Belge Adedi

2024 Ocak - Mart
Sabit Yatırım [Milyon TL]

2025 Ocak - Mart
Sabit Yatırım [Milyon TL]

ANALİZ

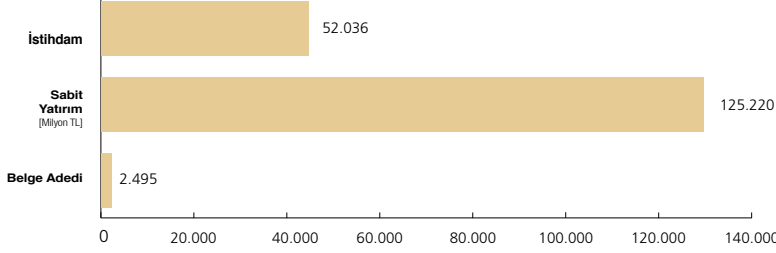
2024’ün ilk çeyreğinde yatırımların %60’ından fazlası **komple yeni tesis kurulumlarına yönelmiştir**. 1.923 belgeyle 206,4 milyar TL yatırım yapılırken, **tevsi yatırımları** 79,6 milyar TL ile ikinci sırada yer almıştır. “Diğer” kategorisindeki yatırımlar **29,6 milyar TL** seviyesinde kalmıştır. 2025’te de benzer eğilim sürmüştür; ancak tüm kategorilerde düşüş yaşanmıştır. Komple yeni yatırımlar **113,1 milyar TL’ye**, **tevsi yatırımları** **67,3 milyar TL’ye** gerilemiştir. Bu tablo, yatırımcıların hâlâ **yeni projelere öncelik verdiğini**, ancak genel iştahın 2024’e kıyasla zayıfladığını göstermektedir.

TÜRKİYE'DE VERİLEN YATIRIM TEŞVİK BELGELERİNİN ANALİZİ

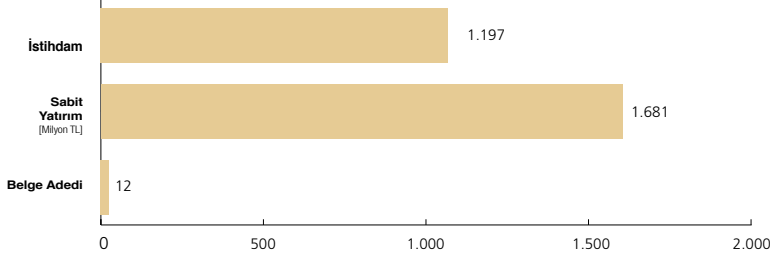
2024 Ocak - Mart

Sermaye Türü	BÖLGESEL YATIRIMLAR			BÖLGESEL- Cazibe Merkezleri Programı Kapsamında Desteklenen Yatırımlar			GENEL YATIRIMLAR			STRATEJİK - TEKNOLOJİ ODAKLI SANAYİ HAMLESİ PROGRAMI			STRATEJİK YATIRIMLAR		
	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam
Genel Toplam	2.495	125.220	52.036	12	1.681	1.197	697	52.740	11.039	10	4.448	620	6	18.205	747

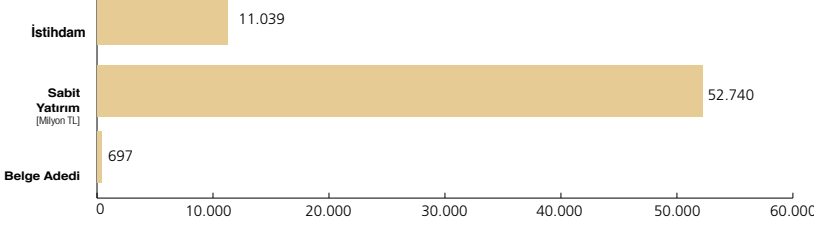
Bölgesel Yatırımlar

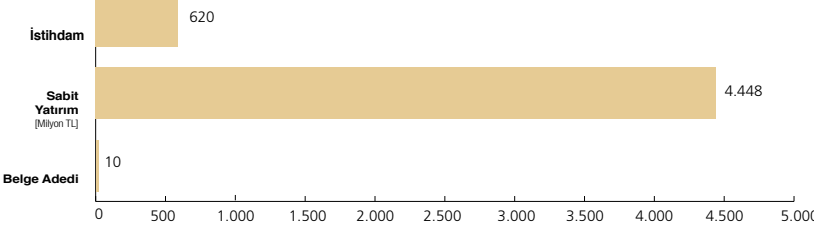
Bölgesel Cazibe Merkezleri Programı Kapsamında Desteklenen Yatırımlar

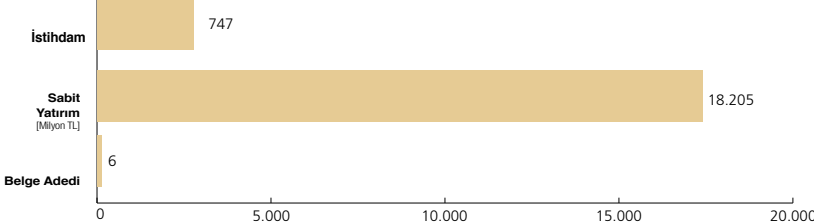
Genel Yatırımlar

Stratejik – Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi

Stratejik Yatırımlar

ANALİZ

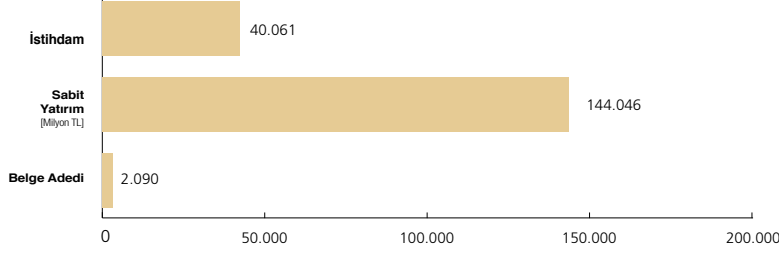
2024'ün ilk çeyreğinde teşviklerin ana odağı bölgesel yatırımlar olmuştur. **2.495 belgeyle 125,2 milyar TL sabit yatırım ve 52.036 kişilik istihdam** sağlanarak toplam desteklerin büyük kısmı bu alanda toplanmıştır. Genel yatırımlar **52,7 milyar TL ile ikinci sırada yer alırken**, stratejik yatırımlar ve teknoloji odaklı projeler ise toplamda sadece 22,6 milyar TL yatırım ve sınırlı istihdam yaratmıştır. Cazibe Merkezleri Programı ise yalnızca 12 belge ve 1,7 milyar TL ile düşük bir pay almıştır. Özetle, teşvikler ağırlıklı olarak bölgesel kalkınma ve genel yatırımlar etrafında yoğunlaşmıştır.

TÜRKİYE’DE VERİLEN YATIRIM TEŞVİK BELGELERİNİN ANALİZİ

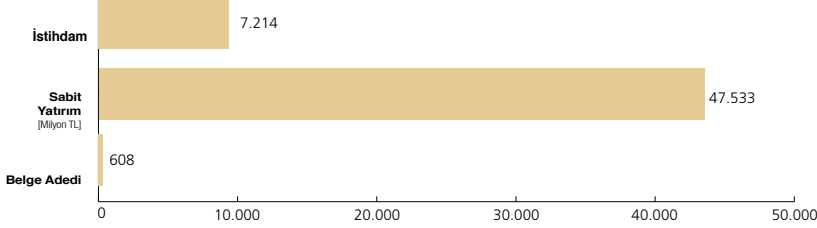
2025 Ocak - Mart

Sermaye Türü	BÖLGESEL YATIRIMLAR			BÖLGESEL- Cazibe Merkezleri Programı Kapsamında Desteklenen Yatırımlar			GENEL YATIRIMLAR			STRATEJİK - TEKNOLOJİ ODAKLI SANAYİ HAMLESİ PROGRAMI			STRATEJİK YATIRIMLAR		
	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam
Genel Toplam	2.090	144.046	40.061	0	0	0	608	47.533	7.214	3	125	27	1	87	8

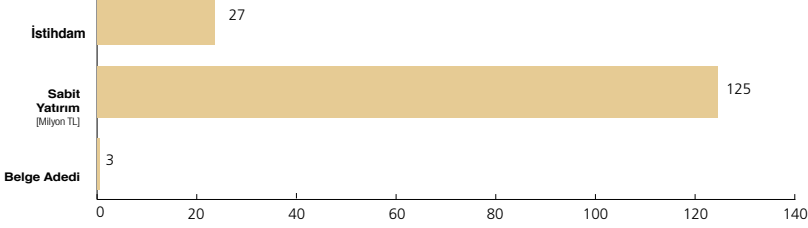
Bölgesel Yatırımlar

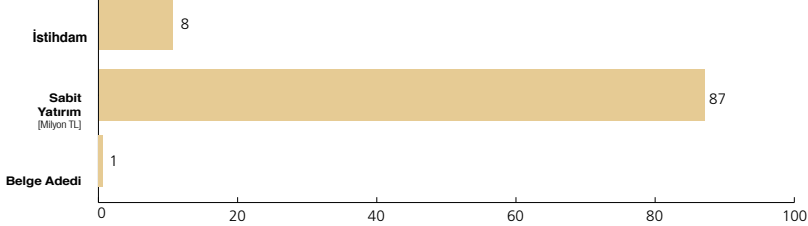
Genel Yatırımlar

Stratejik – Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi

Stratejik Yatırımlar

ANALİZ

2025'in ilk çeyreğinde teşviklerin %75'i bölgesel yatırımlara yönelmiş; 2.090 belgeyle 144 milyar TL yatırım ve 40.061 kişilik istihdam sağlanmıştır. Genel yatırımlar, 47,5 milyar TL ile ikinci sıradadır. Stratejik yatırımlar ve teknoloji odaklı yatırımlar ise sınırlı sayıda belgeyle toplam 212 milyon TL yatırım yaratmıştır. İstihdam katkısı düşük kalan bu yatırımlar, katma değeri yüksek ama sınırlı projelerdir. Cazibe Merkezleri kapsamında ise hiç yatırım gerçekleşmemiştir. Özetle, destekler ağırlıklı olarak **bölgesel kalkınma ekseninde şekillenmiştir**.

TÜRKİYE'DE VERİLEN YATIRIM TEŞVİK BELGELERİNİN ANALİZİ

Türkiye'de Verilen Yatırım Teşvik Belgeleri

2024 Ocak-Mart 1. Bölge		
Sermaya Türü	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)
Genel Toplam	1.326	121.144

2025 Ocak-Mart 1. Bölge		
Sermaya Türü	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)
Toplam	1.035	84.826

2024 Ocak-Mart 2. Bölge		
Sermaya Türü	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)
Genel Toplam	579	44.803

2025 Ocak-Mart 2. Bölge		
Sermaya Türü	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)
Toplam	472	43.357

2024 Ocak-Mart 3. Bölge		
Sermaya Türü	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)
Genel Toplam	380	50.522

2025 Ocak-Mart 3. Bölge		
Sermaya Türü	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)
Toplam	339	15.826

2024 Ocak-Mart 4. Bölge		
Sermaya Türü	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)
Genel Toplam	279	38.687

2025 Ocak-Mart 4. Bölge		
Sermaya Türü	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)
Toplam	255	17.094

2024 Ocak-Mart 5. Bölge		
Sermaya Türü	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)
Genel Toplam	181	22.213

2025 Ocak-Mart 5. Bölge		
Sermaya Türü	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)
Toplam	182	12.380

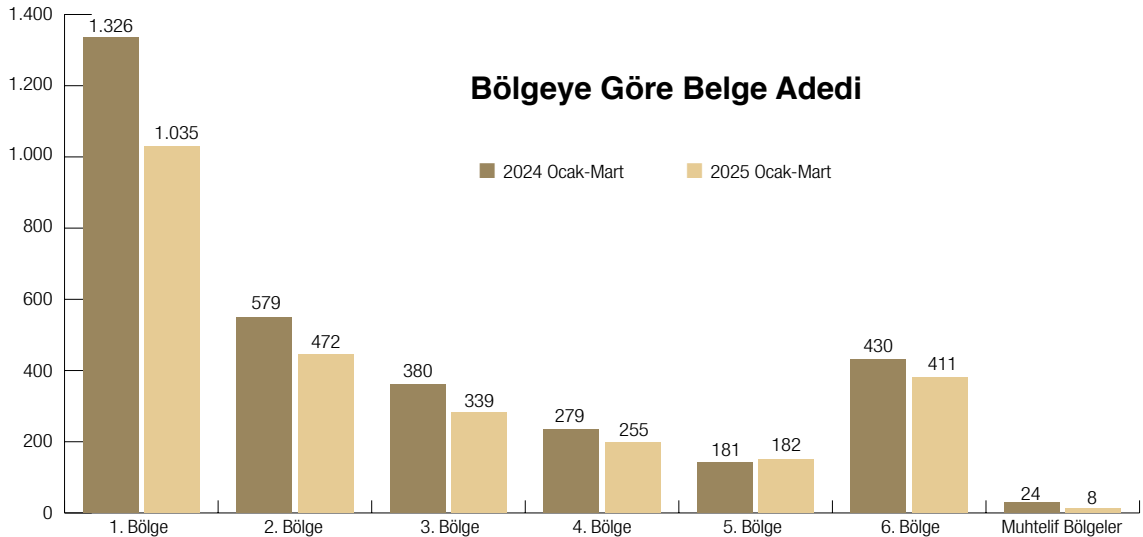
2024 Ocak-Mart 6. Bölge		
Sermaya Türü	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)
Genel Toplam	430	18.273

2025 Ocak-Mart 6. Bölge		
Sermaya Türü	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)
Toplam	411	17.429

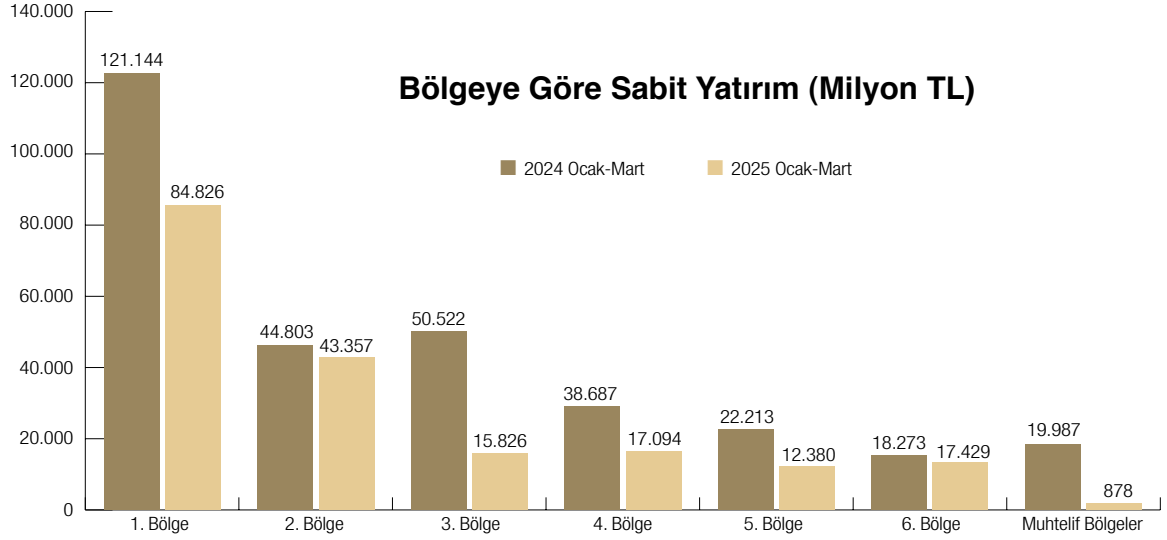
2024 Ocak-Mart Muhtelif Bölgeler (1'den fazla ili kapsayan yatırımlar)		
Sermaya Türü	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)
Genel Toplam	24	19.987

2025 Ocak-Mart Muhtelif Bölgeler (1'den fazla ili kapsayan yatırımlar)		
Sermaya Türü	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)
Toplam	8	878

❑ En fazla yatırım teşviki alan bölge her iki yılda da 1. Bölge olmuştur. Bunun sebebi, 1. Bölgede yer alan illerin nüfus yoğunluğu açısından kalabalık ve aynı zamanda sanayinin bel kemiğini oluşturuyor olmasıdır.

TÜRKİYE’DE VERİLEN YATIRIM TEŞVİK BELGELERİNİN ANALİZİ

BÖLGELERİN DAĞILIMI					
1. Bölge	2. Bölge	3. Bölge	4. Bölge	5. Bölge	6. Bölge
Ankara	Aydın	Adana	Afyonkarahisar	Bayburt	Adıyaman
Antalya	Balıkesir	Burdur	Aksaray	Çankırı	Ağrı
Bursa	Bilecik	Düzce	Amasya	Erzurum	Ardahan
Eskişehir	Bolu	Gaziantep	Artvin	Giresun	Batman
İstanbul	Çanakkale	Karaman	Bartın	Gümüşhane	Bingöl
İzmir	Denizli	Kırıkkale	Çorum	Kahramanmaraş	Bitlis
Kocaeli	Edirne	Kütahya	Elazığ	Kilis	Diyarbakır
Muğla	Isparta	Mersin	Erzincan	Niğde	Hakkari
Tekirdağ	Karabük	Samsun	Hatay	Ordu	Iğdır
	Kayseri	Trabzon	Kastamonu	Osmaniye	Mardin
	Kırklareli	Rize	Kırşehir	Sinop	Muş
	Konya	Uşak	Malatya	Tokat	Siirt
	Manisa	Zonguldak	Nevşehir	Tunceli	Şanlıurfa
	Sakarya		Sivas	Yozgat	Şırnak
	Yalova				Van
					Bozcaada, Gökçeada

TÜRKİYE'DE VERİLEN YATIRIM TEŞVİK BELGELERİNİN ANALİZİ

YATIRIM TEŞVİK BELGELERİ SEKTÖREL ANALİZ VE İSTATİSTİKLERİ

2024 OCAK-MART ENERJİ		
Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam
534	72.902	1.054

2025 OCAK-MART ENERJİ		
Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam
364	31.282	747

2024 OCAK-MART HİZMETLER		
Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam
380	55.158	14.084

2025 OCAK-MART HİZMETLER		
Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam
289	53.520	7.445

2024 OCAK-MART İMALAT		
Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam
2.126	176.231	46.200

2025 OCAK-MART İMALAT		
Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam
1.865	85.242	35.864

2024 OCAK-MART MADENCİLİK		
Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam
64	6.830	686

2025 OCAK-MART MADENCİLİK		
Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam
56	16.259	1.694

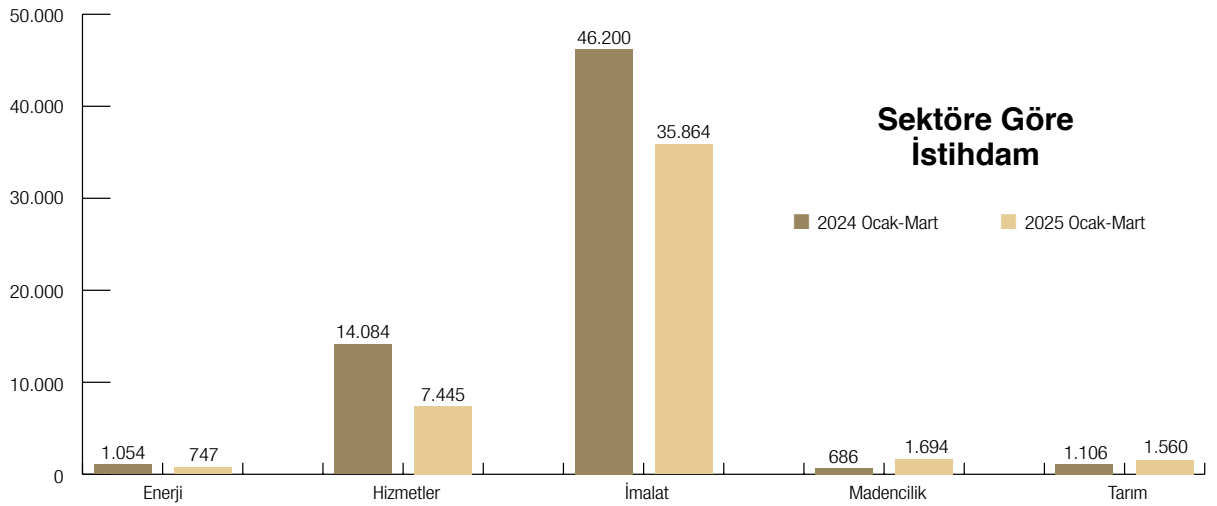
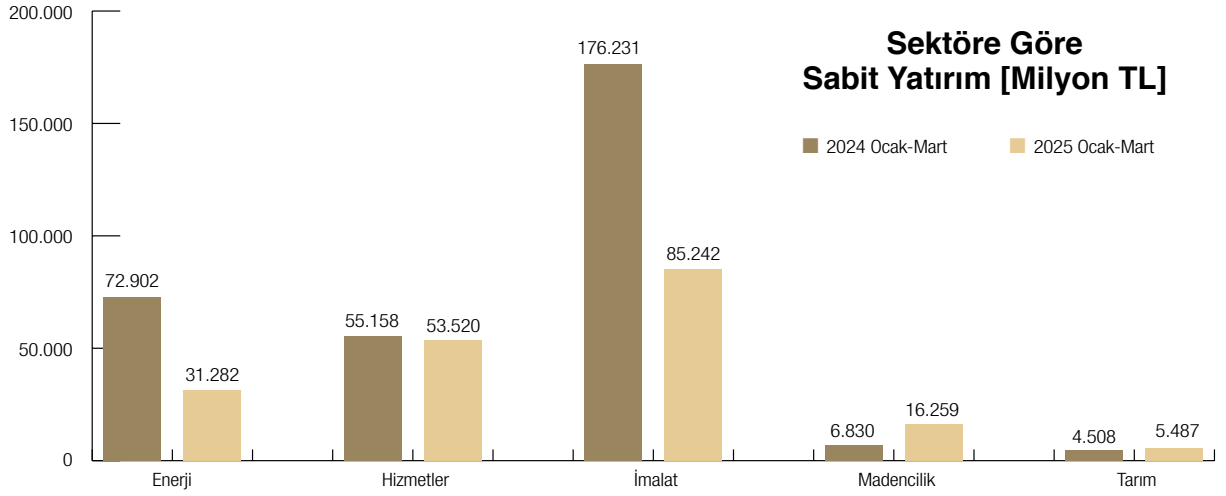
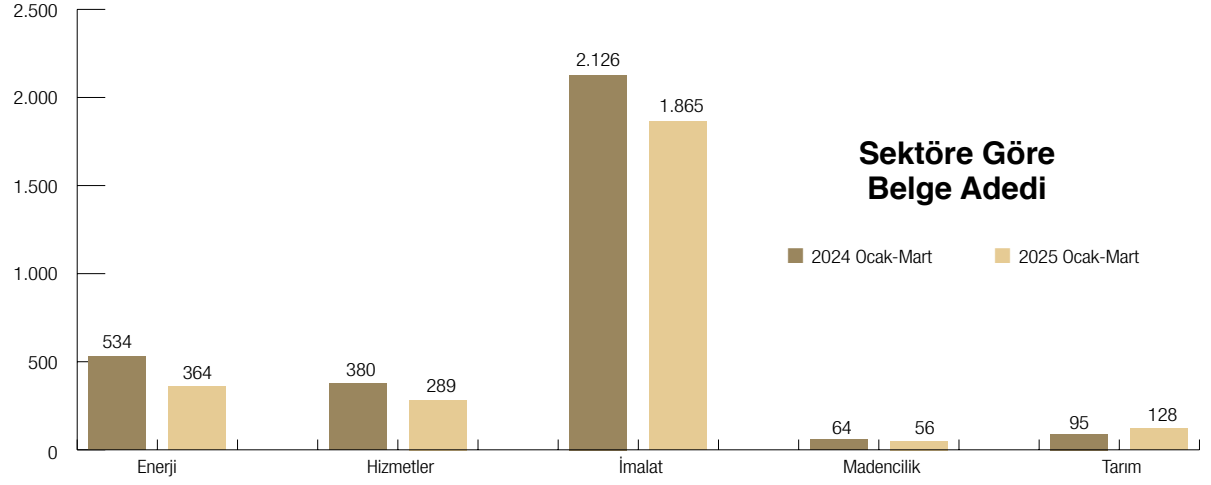
2024 OCAK-MART TARIM		
Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam
95	4.508	1.106

2025 OCAK-MART TARIM		
Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam
128	5.487	1.560

ANALİZ

2025 yılının ilk çeyreğinde de imalat sektörü açık ara liderliğini sürdürmüştür. **1.865 belgeyle 85,2 milyar TL yatırım yapılmış, 35.864 kişilik** istihdam yaratılmıştır. Ancak bu rakamlar, **2024'e kıyasla hem yatırımda hem istihdamda düşüşe** işaret etmektedir. Enerji sektöründe toplam yatırım **%57 azalarak** 31,3 milyar TL'ye gerilemiş, belge sayısı da **534'ten 364'e düşmüştür**. Hizmetler sektörü göreceli istikrarını korumuş, **2024'teki 55,2 milyar TL'ye** karşılık bu yıl **53,5 milyar TL** yatırım çekmiştir. Madencilik sektöründe ise yatırım **%140 artarak 16,3 milyar TL'ye çıkmış**; istihdamda da sıçrama yaşanmış, **686 kişiden 1.694 kişiye yükselmiştir**. Tarım sektörü ise belge sayısında artış yaşasa da, yatırım ve istihdamda yalnızca sınırlı bir iyileşme sağlamıştır. Özetle, **2025'te en sert büyüme madencilikte gözlemlenirken**, imalat hâlâ lokomotif konumundadır.

TÜRKİYE'DE VERİLEN YATIRIM TEŞVİK BELGELERİNİN ANALİZİ

YATIRIM TEŞVİKİNE YÖNELİK YENİLİKLER

Bültenin bu bölümünde yatırım teşvikine yönelik güncel gelişme ve uygulamalar paylaşılmaktadır.

YATIRIM TEŞVİKİNE YÖNELİK YENİLİKLER

Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkındaki 2025/9903 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı 30.05.2025 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak Yatırım Teşvik sisteminde yeni bir dönemin başlangıcı yapılmıştır. Böylece 2012 yılından bu yana uygulanmakta olan 2012/3305 sayılı Karar yürürlükten kaldırılmıştır. Yapılan düzenlemelerin özeti aşağıda sunulmaktadır:

Yeni teşvik sisteminde yatırımlarda daha seçici olunması anlayışı benimsenmekte olup sistem, proje odaklı olmak üzere;

1. Türkiye Yüzyılı Kalkınma Hamlesi

2. Sektörel ve Bölgesel Teşvik Sistemi olmak üzere iki ana uygulamadan oluşmaktadır.

Türkiye Yüzyılı Kalkınma Hamlesi:

1. Teknoloji Hamlesi Programı,

2. Yerel Kalkınma Hamlesi Programı

3. Stratejik Hamle Programı olmak üzere üç programdan oluşmaktadır.

Söz konusu tüm programlar kapsamına giren yatırımlar proje bazında değerlendirilecek ve destekleme kararı her bir program kapsamı için oluşturulacak komitelerce verilecektir.

Sektörel ve Bölgesel Teşvik Sistemi:

1. Öncelikli Yatırımlar Teşvik Sistemi ve

2. Hedef Yatırımlar Teşvik Sistemi

olmak üzere iki sistemden oluşmakta olup Karar'da belirtilen şartları sağlayan belirli yatırım konuları bu kapsamdaki desteklerden yararlanabilecektir.

Yeni Teşvik Sistemi ile Uygulanan Destek Unsurları:

■ Gümrük Vergisi Muafiyeti

■ KDV İstisnası

■ Vergi İndirimi

■ Faiz veya Kar Payı Desteği

■ Yatırım Yeri Tahsisi

■ Makine Desteği

■ Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği

■ Sigorta Primi Desteği (Sadece 6.Bölgedeki yatırımlar için)

MAKİNE DESTEĞİ

Bugüne kadar vergisel desteklerin öne çıktığı yatırım teşvik sistemlerimizde yeni sistem ile ilk defa uygulamaya konulan ve Türkiye Yüzyılı Kalkınma Hamlesi kapsamındaki yatırımlar için uygulanacak nakdi bir destek unsurudur. Buna göre, Yatırım Teşvik Belgesinin yatırım süresi içerisinde temin edilecek olan ve diğer masrafları hariç sadece makine ve teçhizatın birim fiyatı 2.000.000 TL ve üzerinde olan makine ve teçhizatın bedelinin %25'i yatırımcıya geri ödenebilecektir. Makine desteğinden faydalandırılan yatırımlara ayrıca faiz veya kâr payı desteği sağlanmaz.

Tablo 1'de görüleceği üzere Makine desteği tutarı, Teknoloji Hamlesi Programı ve Yerel Kalkınma Hamlesi Programı kapsamında desteklenmesine karar verilen yatırımlarda sabit yatırım tutarının %15' ini aşmamak kaydıyla 240 milyon TL'yi, Stratejik Hamle Programı kapsamında desteklenmesine karar verilen yatırımlarda ise sabit yatırım tutarının %15'ini aşmamak kaydıyla 180 milyon TL'yi geçemez.

TABLO 1:			
Belge Adedi	Teknoloji Hamlesi Programı	Yerel Kalkınma Hamlesi Programı	Stratejik Hamle Programı
Azami Destek Tutarı	240 Milyon TL	240 Milyon TL	180 Milyon TL
Azami Destek Oranı	Sabit Yatırımın %15'i	Sabit Yatırımın %15'i	Sabit Yatırımın %15'i

FİNANSAL AÇIDAN ÖNE ÇIKAN BİR DİĞER DESTEK UNSURU: FAİZ VE KAR PAYI DESTEĞİ

Faiz veya Kar Payı Desteği, teşvik belgesi kapsamında kullanılan en az 1 yıl vadeli yatırım kredileri için sağlanan bir finansman desteği olup, teşvik belgesinde kayıtlı sabit yatırım tutarının %70'ine kadar kullanılan krediye ilişkin ödenecek faizin veya kâr payının belli bir kısmının Bakanlıkça karşılanmasıdır. Tablo-2'de faiz veya kar payı desteğine ilişkin kriterler yer almaktadır.

TABLO 2:		
Destek Sınıfı	Faiz Desteği Oranı*	Üst Limit
Teknoloji Hamlesi – Yerel Kalkınma Hamlesi	%40 (Azami 20 Puan)	240 milyon TL veya yatırımın %20'si
Stratejik Hamle	%30 (Azami 15 Puan)	180 milyon TL veya yatırımın %15'i
Öncelikli Yatırımlar	%25 (Azami 12,5 Puan)	24 milyon TL veya yatırımın %10'u
Hedef Yatırımlar**	%25 (Azami 12,5 Puan)	12 milyon TL veya yatırımın %10'u

*Haftalık repo faiz oranı üzerinden hesaplanır.

**Yalnızca 4., 5. ve 6. Bölgelerde uygulanır.

YATIRIM TEŞVİKİNE YÖNELİK YENİLİKLER

İSTİHDAM TEŞVİKLERİ

Güncellenen Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi doğrultusunda istihdam teşvikleri 6 bölgede kademeli olarak uygulanacaktır. Tamamlama vizesi yapılmış teşvik belgesinde kayıtlı istihdamı aşmamak kaydıyla; yatırımla ilave edilen istihdam için ödenmesi gereken sigorta primi işveren hissesinin asgari ücrete tekabül eden kısmının 6. bölgede gerçekleştirilen yatırımlar için tamamı, diğer bölgelerde gerçekleştirilen yatırımlar için %50'si Bakanlık bütçesinden karşılanacaktır.

İstihdam teşvikleri daha yüksek limitlerde ve daha uzun sürelerde verilecek olup 6.Bölge kapsamı iller, depremde çok yoğun etkilenen 65 ilçe ve Cazibe Merkezleri programındaki iller en yoğun istihdam teşviklerinden yararlanan yerler olarak planlanmıştır. Buralardaki OSB'lerde çalışanların asgari ücrete tekabül eden SGK primi işveren payları 14 yıl, çalışan payları ise 10 yıl süre ile Bakanlıkça karşılanacaktır.

TABLO 3: SİGORTA PRİMİ İŞVEREN HİSSESİ DESTEĞİ							
Destek Sınıfı		BÖLGE					
		1	2	3	4	5	6
Sektörel ve Bölgesel Teşvik Sistemi	Süre (Yıl)	-	1	2	4	8	12
	Üst Limit (Asgari Ücret Sigorta Primine Destek Oranı)	-	%50	%50	%50	%50	%100
Türkiye Yüzyılı Kalkınma Hamlesi	Süre (Yıl)	8					12
	Üst Limit (Asgari Ücret Sigorta Primine Destek Oranı)	%50					%100

VERGİ İNDİRİMİ

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 32/A maddesi kapsamında uygulanan indirimli kurumlar vergisi desteğinde önemli değişiklikler yapılmıştır. Yatırıma katkı tutarı, indirimli kurumlar vergisi yoluyla devletin karşılayacağı tutarı ifade etmektedir. Yeni sistemde yatırıma katkı oranları ve vergi indirim oranı şu şekilde belirlenmiştir:

TABLO 4:		
Destek Sınıfı	Yatırıma Katkı Oranı (%)	Vergi İndirimi (%)
Teknoloji Hamlesi – Yerel Kalkınma Hamlesi	50	60
Stratejik Hamle	40	
Öncelikli Yatırımlar	30	
Hedef Yatırımlar	20	

Ayrıca, yatırım döneminde diğer faaliyetlerden elde edilen kazançlara uygulanabilecek yatırıma katkı tutarının üst sınırı %80'den %50'ye düşürülmüştür.

YATIRIM TEŞVİKİNE YÖNELİK YENİLİKLER

TAŞINAN İMALAT SANAYİ YATIRIMLARI

Ayrıca yeni teşvik sistemi ile önemli bir yenilik getirilerek 1.Bölge illerinden 4.-5. veya 6.Bölge il ve ilçelerine taşınan imalat sanayi yatırımları teşvik sistemi içerisine dahil edilmiştir. Bu şekilde nakil yapan firmalar için sadece nakil cinsli Teşvik Belgesi düzenlenebilmekte, asgari yatırım tutarı şartı aranmaksızın, taşınan makine ve teçhizat ile asgari 50 istihdam sağlanması ve taşınan makine ve teçhizatın asgari 1 yıl süreyle firma aktifinde kayıtlı olduğunun YMM raporu ile tevsik edilmesi kaydıyla sadece bölgesel destek unsurlarından (Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği, Sigorta Primi Desteği-6.Bölge Yatırımları İçin) yararlandırılacaktır.

İLÇE DESTEKLERİ

Yeni yatırım teşvik sistemi ile birlikte getirilen, sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi il merkezlerine kıyasla önemli ölçüde daha düşük olan 289 ilçeye bir ileri bölge teşviki sağlanması uygulaması ile kalkınma ve refahın ülke geneline daha dengeli ve hızlı bir şekilde yayılması hedeflenmiştir.

DESTEKLENECEK SEKTÖRLER

Kapasite fazlası bulunan sektörlerde verimlilik açısından sürdürülebilir olmayan yatırımlar, teşvik sistemi kapsamı dışına çıkarılmıştır. Desteklerden yararlanacak yatırımların, ekteki Kararın “Ek-3 Desteklerden Faydalanabilecek Sektörler ve Şartlar” listesinde belirtilen yatırım konularına yönelik olması ve bu konular için belirtilen şartları sağlaması gerekir. Teşvik programlarında yer almayan sektörler ve ürün gruplarına yönelik yatırımlar ise desteklenmeyecektir.

GENEL TEŞVİK SİSTEMİ SONLANDIRILDI

Bugüne kadar her teşvik sistemi kapsamında uygulanmakta olan Genel Teşvik Sistemi yeni sistem ile artık sonlandırılmıştır. Bu kapsamda, teşvik sistemi dışında kalan sektörler ve ürünlere yönelik yatırımlarda kullanılan makine ve teçhizat için uygulanan gümrük vergisi muafiyeti kaldırılmıştır. Böylece yerli makine üreticilerimizin korunması hedeflenmiştir.

ÖZ TÜKETİME YÖNELİK ENERJİ ÜRETİMİ

İmalat sanayi firmalarının öz tüketimine yönelik gerçekleştirilecek olan enerji üretim faaliyeti kapsamında bağlantı anlaşmasındaki güç ile sınırlı olan güneş enerjisine dayalı elektrik üretim tesisi yatırımları (GES) ile rüzgâr enerjisine dayalı elektrik üretim tesisi yatırımları (RES) öncelikli yatırımlar arasına alınmıştır.

YATIRIM YERİ TAHSİSİ

Türkiye Yüzyılı Kalkınma Hamlesi kapsamında Teşvik Belgesi düzenlenmiş yatırımlara OSB'lerde oluşturulan rezerv alanlarda, uygun koşullarda yatırım yeri tahsis edilebilecektir.

YENİ YATIRIM TEŞVİK SİSTEMİNİN GEÇERLİLİK SÜRESİ

Yeni Yatırım Teşvik Sistemi diğer uygulamalardan farklı olarak süreli olarak yayımlanmış olup, 31.12.2030 tarihine kadar geçerli olacaktır.

IV

2030 SANAYİ VE TEKNOLOJİ STRATEJİSİ

*Bültenin bu bölümünde
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
tarafından açıklanan 2030
Sanayi ve Teknoloji Stratejisi ele
alınmıştır.*

2030 SANAYİ VE TEKNOLOJİ STRATEJİSİ

HEDEF

2030 Sanayi ve Teknoloji Stratejisi, küresel düzende yaşanan dönüşümler ışığında hazırlanmış kapsamlı bir yol haritasıdır. Bu strateji, Türkiye'yi **yüksek teknolojlili ürün üretimi ve ihracatında lider ülkelerden biri konumuna taşımayı hedeflemektedir**. Milli Teknoloji Hamlesi vizyonu doğrultusunda şekillenen belge, sanayi ve teknoloji ekosistemini daha yüksek katma değer üreten, inovasyon odaklı, dijital ve yeşil dönüşümünü tamamlamış bir yapıya ulaştırmayı amaçlar. Strateji 27 Mart 2025'te duyurulmuş ve On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028) ile uyumlu şekilde tasarlanmıştır.

Beş temel amaç üzerine inşa edilen planda 100 strateji ve 20 makro hedef tanımlanmıştır

Amaç 1:

Yüksek Teknolojide ve Kritik Alanlarda Yerli Üretim Kapasitesini Artırmak ve Dışa Bağımlılığı Ortadan Kaldırmak

Amaç 2:

Dijital ekonomiye geçişi sağlayarak teknoloji çağının lider ülkelerinden biri olmak

Amaç 3:

Yeşil ve döngüsel ekonomiye geçişi sağlayarak sanayi kaynaklı karbon emisyonlarını azaltmak

Amaç 4:

Küresel pazarlara entegrasyonu ve rekabet gücünü artırmak

Amaç 5:

İmalat sanayiinin verimlilik, kapasite ve ölçek sorunlarını çözmek; kriz ve şoklara karşı dayanıklılığı artırmak

MAKRO HEDEFLER

	Gösterge	Baz Değer	2030 Hedefi
1	İmalat Sanayii Katma Değerinin GSYH İçindeki Payı (%; 3 yıllık hareketli ortalama)	21,25 (2021-2023)	23 (2028-2030)
2	Dünya İmalat Sanayii Katma Değeri İçinde Türkiye'nin Payı (%)	1,33 (2023)	1,65
3	İmalat Sanayii İhracatı (milyar dolar)	247 (2024)	400
4	Orta-Yüksek Teknolojlili Ürünlerin İhracatı (milyar dolar)	92,36 (2024)	180
5	Yüksek Teknolojlili Ürünlerin İhracatı (milyar dolar)	8,8 (2024)	30

2030 SANAYİ VE TEKNOLOJİ STRATEJİSİ

	Gösterge	Baz Değer	2030 Hedefi
6	İmalat Sanayii İhracatının İthalatını Karşılama Oranı (%)	88,02 (2024)	105
7	İhracat Tutarı 5 milyar doları Aşan Üretici İhracatçı Sayısı	1 (2023)	10
8	İmalat Sanayiinde Çalışan Kişi Başına Katma Değer (bin dolar)	31,86 (2023)	40
9	Ar-Ge Harcaması / GSYH (% kamu ve özel; cari fiyatlarla)	1,42 (2023)	2,20
10	Ar-Ge İnsan Kaynağı (bin TZE)	291 (2023)	500
11	Organize Sanayi Bölgeleri ve Endüstri Bölgelerinin Toplam Yüzölçümü (bin hektar)	149,1 (2024)	350
12	İmalat Sanayii Girişimlerinin Ortalama Ölçeği (çalışan sayısı)	10,94 (2023)	12,5
13	KOBİ'den Büyük Ölçeğe Geçen İşletme Sayısı	253 (2023)	1000
14	Girişim Sermayesi Yatırımları (milyar dolar)	5 (2019-2024)	20 (2025-2030)
15	Teknogirişim Sayısı (bin)	11 (2024)	100
16	Turcornların Toplam Değerleme Miktarı (milyar dolar)	25	100
17	Yenilik Faaliyetlerinde Bulunan İmalat Sanayii Girişimlerinin Oranı (%)	43,4 (2020-2022)	60 (2028-2030)
18	Sınai Mülkiyet Haklarını Ticarileştiren Girişim Sayısı	154 (2023)	500
19	İmalat Sanayii'nde Kurulu Robot Sayısı (bin, kümülatif)	26,41 (2023)	200
20	Yayın Sayısında Dünyada İlk 10 Ülke Arasında Yer Alınan Tema Sayısı	-	5

Amaç 1 : Yüksek Teknolojiye Geçiş Hedefleri ve Programları

HEDEF

Sanayide yüksek teknolojlili üretim kapasitesini artırmak, kritik sektörlerde dışa bağımlılığı ortadan kaldırmak ve Türkiye'yi teknoloji geliştirip üreten bir ülke haline getirmektir. Bu kapsamda AR-GE yatırımları ve yerli üretim desteklenecek, stratejik alanlarda teknolojik bağımsızlık sağlanacaktır. Strateji belgesinde bu amaç altında 27 ayrı strateji tanımlanmıştır. Bu stratejilerle, yarı iletken, nükleer, biyoteknoloji, petrokimya gibi kritik teknolojilerde özgün AR-GE kapasitesinin geliştirilmesi ve ölçek ekonomisine uygun yatırımlara dönüştürülmesi hedeflenmektedir.

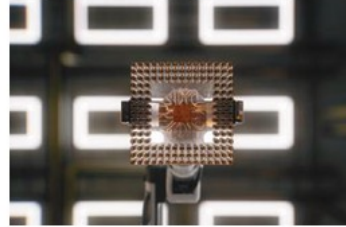
İlk amaç kapsamında öngörülen bazı önemli programlar şunlardır:

- Yarı iletkenler (çip) alanında dışa bağımlılığı bitirmek için ulusal konsorsiyumlar kurulması (çip, nükleer, biyoteknoloji vb.)
- Otomotivde batarya, hidrojen yakıt pili ve elektronik yakıt gibi yeni nesil teknolojilere geçişin desteklenmesi
- İnsansız hava araçları, milli muharip uçak gibi savunma projeleriyle kazanılan yüksek teknoloji birikiminin sivil alanlara da yayılması

Ulusal Çip Konsorsiyumu

Ulusal Çip Konsorsiyumu ile tasarım, üretim, paketleme ve testten oluşan çip üretiminin bütün aşamalarının ülkemizde gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

Çip üretim ekosisteminin büyümesi sağlanarak mevcutta bulunan tasarım yetkinliğinin kademeli olarak geliştirilmesi ve ülkemiz sanayisinin kritik çip ihtiyacında dışa bağımlılığının ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır. İhtiyaç duyulan çiplerin tasarımı yerli tasarımcılar tarafından yapılacak ve seri üretim, Türkiye'de kurulacak tesislerde gerçekleştirilecektir. Kamu alımları ile bu süreçte kaldıraç etkisi yaratılması sağlanacaktır. Bu kapsamda, TÜBİTAK bünyesinde oluşan yetkinliklerin geliştirilmesi ve terzi usulü yatırım teşvikleriyle küresel ölçekte çip üreticilerinin ülkemizde yatırım yapması hedeflenmektedir. 2028 yılında 110 nm çip üretim teknolojisine geçilerek, ülkemizin ihtiyaç duyduğu kimlik ve pasaport çipleri dahil olmak üzere birçok kritik çip üretebilir hale gelecektir. Akabinde uluslararası iş birlikleri ile 16 nm çip üretim hattının kurulması ve yüksek teknolojlili çiplerin yerli ve millî olarak üretilmesi hedeflenmektedir. Sağlanacak desteklerle birlikte önümüzdeki 5 yıl içerisinde Türkiye'deki çip üretim ekosisteminin gelişeceği, yerli tedarikçi sayısının ve yetişmiş insan kaynağının artacağı öngörülmektedir.

Otonom Yerli Otomobil

Yerli otonom araç ekosisteminin geliştirilmesi amacıyla otonom sürüş sistemlerine yönelik Ar-Ge faaliyetleri desteklenmekte ve sensör teknolojileri, yapay zekâ tabanlı sürüş yazılımları ve bağlantılı araç altyapısı gibi kritik bileşenlerin geliştirilmesi teşvik edilmektedir. Aynı zamanda, halka açık yollarda güvenli otonom araç testlerinin gerçekleştirilmesi için gerekli yasal ve teknik düzenlemeler hayata geçirilmesi, Türkiye'nin bu alanda bölgesel bir teknoloji merkezi olması hedeflenmektedir.

Togg, ülkemizin yerli ve millî otomobil markası olarak üretime başlamıştır ve pazar payı gide-rek artmaktadır. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın otonom sistemlerin geliştirilmesine yönelik olarak sağladığı destek ve teşvikler, Togg'un ve diğer yerli üreticilerin otonom sürüş teknolojilerinde yetkinlik kazanmasını sağlayarak, Türkiye'yi küresel pazarda rekabetçi çözümler sunan bir inovasyon merkezi haline getirecek ve mobilite ekosisteminde ürün ve teknoloji ihracatını güçlendirecektir. Ayrıca, ülkemizde üretilen diğer tüm otomotiv markalarının da otonom sürüş sistemlerine sahip araçları üretme süreçleri hızlanacaktır.

Savunmada Oyun Değiştiren Güç Unsurları: Yeni Nesil Havacılık Platformlarımız

Bayraktar TB2, Akıncı, Aksungur gibi insansız hava araçları ile Türk savunma sanayisi, yetkinlik ve özgüven bakımından yeni bir dönemin kapılarını aralamıştır. Bu platformlar, hem ülkemizin ve dost ülkelerin savunma gücüne oyun değiştirici bir katkı yapmış hem de sektörün ihracat potansiyelini katlamıştır. Türkiye bugün, silahlı insansız hava aracı ihracatında dünyada bir numara haline gelmiştir. Elde edilen bu başarıların sayesinde ve devamında, Kaan, Kızılelma, Anka-3 gibi yeni nesil platformlarla Türkiye, insanlı ve insansız muharip hava aracı teknolojileri ve üretiminde konumunu güçlendirecektir.

Savunma sanayiindeki vizyonu bir üst seviyeye çıkaran, stratejik anlamda büyük bir ihtiyacımızı karşılayarak endüstrimize ölçek atlatacak olan millî muharip uçağımız KAAN'ın seri üretimine geçilmesi çalışmaları önümüzdeki dönemde tamamlanacaktır. Uçağın en kritik unsuru olan uçak motorunun dahi millî imkânlarla üretilmesi vazgeçilmez bir hedef olarak benimsenmiş durumdadır.

İnsansız Sistemler, hava aracı teknolojilerindeki değişen paradigmalar ışığında en stratejik alan olarak benimsenmiştir. Jet motorlu SİHA'lar olan Kızılelma ve Anka-3, hava savunma gücümüze çarpan etkili bir katkı sağlayacaktır. Bu nedenle bu platformların geliştirme ve üretimi en üst düzeyde desteklenmeye devam edilecektir. Bu platformlar, motor, radar gibi kritik bileşenlerinde yüksek nitelikte millî ürünlerle güçlendirilecektir. Silahlı İnsansız Hava Araçlarında, yüksek hız, otonomi, görünmezlik gibi özellikler bakımından teknoloji liderliği devam ettirilecektir.

Amaç 2 : Dijital Ekonomi Hedefleri ve Programları

HEDEF

Ekonominin tümünde dijital dönüşümü sağlayarak Türkiye'yi dijital çağın lider ülkelerinden biri yapmak ve sanayide verimlilik artışı elde etmektir. Bu ikinci amaç altında 15 strateji tanımlanmıştır. Hedef, dijital dönüşümü sadece sanayi sektörüyle sınırlı tutmayıp, hizmetler ve kamu dahil genel ekonomide de hızlandırmaktır. Böylece Türkiye, yeni nesil dijital teknolojilerin hem kullanıcısı hem de üreticisi konumuna gelecektir.

Stratejiler ve programlar: Dijital ekonomi alanında öncelikle haberleşme altyapısının güçlendirilmesi planlanmaktadır. Ülke genelinde fiber internet altyapısının yaygınlaştırılması, 5G ve ötesi yeni nesil iletişim teknolojilerinin devreye alınması için yatırımlar yapılacaktır. Üretim sektöründe endüstriyel robotlar, Nesnelerin İnterneti ve diğer ileri imalat teknolojilerinde yerli üretim kapasitesi artırılacak; KOBİ'lerin dijital dönüşümüne yönelik destek programları genişletilecektir. Siber güvenlikte yerli çözümler geliştirerek dijital altyapının güvenliği sağlanacak, kritik dijital platformlarda (örn. navigasyon sistemleri, ödeme sistemleri) yerli uygulamalar teşvik edilecektir. Bunun yanı sıra, dijital ekonominin önemli bir unsuru olarak finansal teknolojiler ve dijital para konusunda adımlar atılıyor. Örneğin, Dijital Türk Lirası projesi Merkez Bankası önderliğinde ilerliyor ve 2030'a kadar dijital paranın yaygın kullanımına geçilmesi öngörülüyor. Bu sayede Türkiye'nin finansal altyapısı dijitalleşecek ve bölgesinde öncü konuma gelmesi hedeflenecek. Diğer yandan Yeşil ve Dijital Dönüşüm Merkezleri kurulması planlanarak, işletmelere dijitalleşme ve sürdürülebilirlik konularında danışmanlık ve eğitim hizmetleri sunulacaktır. Bu merkezler, özellikle KOBİ'lerin Endüstri 4.0'a uyum sağlamalarını kolaylaştıracak birer "model fabrika" işlevi görecektir.

Dijital Türk Lirası

Dijital ekonominin giderek ağırlığının artacağı önümüzdeki dönemde ülkemizin bölgesel ve küresel dijital ekonomideki yerini sağlamlaştırmak için Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın oluşturduğu İş Birliği Platformu tarafından Dijital Türk Lirası projesi yürütülmektedir. Projenin başarıyla tamamlanan ilk fazı kapsamında blokzincir tabanlı perakende dijital para sistemi, Merkez Bankası ve diğer Bankalarda bulunacak sunucu yazılımları ve dijital kimlik destekli Mobil Cüzdan uygulaması geliştirilmiştir. Projenin sonraki fazlarında ise çevrim-dışı ödeme, programlanabilir ödeme ve donanım cüzdan yetenekleri geliştirilecektir. Dijital Türk Lirası sisteminin FAST ve e-Türkiye gibi mevcut altyapılarla entegrasyonu da sağlanacaktır. Ülkemizin finansal altyapılarının, güvenlik, maliyet etkinliği ve çevik yönetilebilirlik gibi özelliklerinin de artırılması hedefleyen ve dijital dönüşümünün önemli bir yapıtaşı olacak bu sistem; akıllı şehirler, mikro ödemeler ve sınır ötesi ödemeler gibi yenilikçi alanlarda da kullanılabilecektir.

KOSGEB Dijital Ödeme Sistemi

Devlet desteklerinin etkinliğinin, verimliliğinin ve izlenebilirliğinin gelişen teknolojiyle artırılmasına yönelik yeni araçlar geliştirilmesi, bu bağlamda destek ödeme süreçlerinin dijitalleştirilmesi önem kazanmıştır.

KOSGEB, destek süreçlerinde başvurudan ödemeye kadar tüm aşamaları elektronik ortama taşımıştır. Destek ödeme süreçlerini dijital ekonominin gerekleri doğrultusunda güçlendirmek, KOSGEB desteklerinin elektronik ortamda izlenebilirliğini sağlamak üzere KOSGEB Dijital Uygulaması hayata geçirilecektir.

Bu kapsamda uygulamaya alınacak "KOSGEB Dijital Cüzdan" ile destek ödemelerinin projelerde belirlenen destek başlıklarına uygun gerçekleşmesi, uygun olmayanların önüne geçilmesi ve kontrol edilmesi sağlanacaktır. Bununla birlikte yapılacak analizler sonucunda desteklerin etkisi ortaya koyularak iyileştirme önerileri geliştirilecektir.

Millî Uydu Şirketi

Ülkemiz, uydu üretimi ve geliştirilmesi konusunda önemli ilerlemeler kaydetmiş, Türksat 6A ile kendi haberleşme uydusunu üretebilen sayılı ülkeler arasına girmiştir. Hâlihazırda TUSAŞ, ASELSAN, C Tech ve TÜBİTAK UZAY gibi birçok firma ve kurum uydu alanında çalışmalar yürütmektedir. Bu alanda çalışan önemli bir insan kaynağı bulunmaktadır. Geliştirdiğimiz Göktürk-2 ve İMECE gibi uzaktan algılama uyduları ile 6A haberleşme uydusu bu kabiliyetlerimizin bir göstergesidir.

Mevcut uydu üretim, test ve altyapı kaynaklarının daha verimli kullanılması, insan kaynağının etkin bir şekilde değerlendirilmesi, mükerrer yatırımların önüne geçilmesi ve dünya ile rekabet edebilecek yapıda bir millî uydu şirketinin kurulması büyük önem taşımaktadır. Millî Uydu Şirketi'nin kurulmasıyla; uydu ekosistemindeki kamuya ait yapılar tek çatı altında toplanarak koordinasyon artırılabilecek, insan kaynağı ile altyapıların verimli kullanılması sağlanacaktır. Bu çalışmalarla, ülkemiz uzay alanında daha rekabetçi hale gelecek ve uluslararası pazarda güçlü bir konuma ulaşacaktır.

Amaç 3 : Yeşil Dönüşüm Hedefleri ve Programları

HEDEF

Sanayide yeşil ve dögüsel ekonomiye geçişi sağlayarak sürdürülebilir üretimi hâkim kılmak ve karbon emisyonlarını azaltmaktır. Üçüncü amaç, özellikle Avrupa Yeşil Mutabakatı'na uyum çerçevesinde şekillenmiştir. Türkiye'nin en büyük ticaret ortağı olan AB karşısında rekabet gücünü koruyabilmesi için sanayide çevreci dönüşüm zorunlu görölmektedir. Bu başlık altında belirlenen stratejilerle, temiz üretim teknolojilerinin benimsenmesi ve kaynak verimliliğinin artırılması hedeflenir.

Stratejiler ve programlar: İlk adım olarak Avrupa Yeşil Mutabakatı ve Sınırdaki Karbon Düzenlemesi mekanizmasına uyum için gereken teknik ve hukuki düzenlemeler uygulanacaktır. Sanayi tesislerinin enerji verimliliğini yükseltecek ve emisyonlarını düşürecek yatırımlar teşvik edilecektir. Özellikle yenilenebilir enerji ekipmanlarında yerli üretim kapasitesi geliştirilecek; güneş paneli, rüzgâr türbini teknolojilerinde Türkiye'nin üretici konuma gelmesi desteklenecektir. Ayrıca yeşil hidrojen ekosistemi oluşturmak önemli bir hedeftir: elektrolizör teknolojileri, hidrojen depolama ve taşıma altyapıları geliştirilecek ve sanayide hidrojene geçiş teşvik edilecektir. Karbon yakalama, kullanma ve depolama (CCUS) teknolojilerinde de yerli çözümler üretilerek özellikle çimento, demir-çelik gibi yüksek emisyonlu sektörlerin dönüştürülmesi planlanmaktadır.

Yeşil ve Dijital Dönüşüm Merkezleri

Ülkemizin en büyük ticaret ortağı Avrupa Birliğinin uygulamakta olduğı Avrupa Yeşil Mutabakatı sanayi işletmelerinin karbon emisyon düzeylerinin düşürülmesine ilişkin bağlayıcı bir düzenleme niteliğindedir. İşletmelerimizin AB ülkelerine yapmakta oldukları ihracatta rekabet gücünün korunması amacıyla yeşil ve dijital dönüşümlerini (ikiz dönüşümü)

teşvik etmeye yönelik olarak Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından Yeşil ve Dijital Dönüşüm Destek Programları hayata geçirilmiştir. Programlara başvuruda bulunan işletmeler yeşil ve dijital dönüşüm ihtiyaçlarını ve planlamalarını içeren bir yol haritası sunmak durumundadır. Yol haritası uygun bulunan ve Programlar kapsamında destek almaya hak kazanan işletmelere Yeşil Dönüşüm Merkezi veya Dijital Dönüşüm Merkezi unvanı verilecektir. Yeşil veya Dijital Dönüşüm Merkezi unvanı alan işletmeler, sanayide ikiz dönüşümün ana aktörleri olarak konumlandırılmaktadır. Bu merkezler, Türk sanayiine yeşil ve dijital dönüşüm vizyonu kazandıracak ve sürdürülebilir üretim modellerini yaygınlaştıracaktır.

Ulusal Hidrojen Programı

Düşük karbon ekonomisine geçiş sürecinde, hidrojen enerjisi ülkemize stratejik bir fırsat sunmaktadır. Bu doğrultuda, yenilenebilir kaynaklara dayalı "yeşil hidrojen" üretimi merkeze alınarak Ulusal Hidrojen Programı hayata geçirilecektir. Program kapsamında, hidrojenin üretimi, depolanması, taşınması ve sanayi-de kullanımı entegre bir şekilde ele alınacaktır.

İlk aşamada, güneş ve rüzgâr enerjisine dayalı elektroliz tesisleri kurulacak, pilot üretim bölgeleri oluşturulacaktır. Enerji yoğun sanayilerde (demir-çelik, petrokimya, gübre vb.) fosil yakıtların yerine hidrojen kullanımı teşvik edilecektir. Aynı zamanda, hidrojenin ulaştırma sektöründe yakıt hücreli araçlar ve ağır taşıtlarda kullanımı desteklenecektir.

TÜBİTAK tarafından geliştirilen yerli elektrolizör sisteminin kapasitesi artırılarak, küresel ölçekte rekabetçi bir ürün haline getirilecektir. Türkiye'de yapılacak yeşil hidrojen yatırımlarında yerli elektrolizör kullanımı teşvik edilecektir.

Hidrojenin güvenli taşınması ve altyapı sistemlerinin geliştirilmesi için standartlar belirlenecek, yasal ve teknik çerçeve oluşturulacaktır. Bununla birlikte, farklı kullanım alanlarına depolama çözümleri üreten yerli sanayinin hidrojen sistemleri üretecek yetkinliğe ulaşmaları sağlanarak, yerli tedarikçi ekosistemi inşa edilecektir.

Ulusal Hidrojen Programı, ülkemizin enerji dönüşümünde kritik bir rol oynayacak; sanayide rekabet gücünü artıracak, dışa bağımlılığı azaltacak ve ihracat potansiyeli yüksek yeni bir enerji ekonomisi yaratılacaktır.

Yerli Nükleer Reaktörler

Ülkemizin sürdürülebilir ekonomik büyümesini destekleyecek, dışa bağımlılığı azaltacak ve yüksek katma değerli sanayi üretimini güçlendirecek enerji altyapısının oluşturulmasında nükleer enerji stratejik bir unsur olarak konumlandırılmaktadır.

Enerji ihtiyacı her geçen gün büyüyen Türkiye'nin, yapay zekâ başta olmak üzere yeni teknolojilerin yaygınlaşması nedeniyle artacak ihtiyacı da dikkate alarak, kesintisiz, yüksek yoğunluklu, temiz enerji kaynağı olan nükleer enerjiden yararlanması gerekmektedir. Bu bakışla, Akkuyu Nükleer Güç Santrali ile başlatılan nükleer enerji serüveni, yerli nükleer reaktörler ile ivmelendirilecektir. Yatırımlar, nükleer reaktör ekipmanlarının ve altyapı bileşenlerinin mümkün olan en yüksek oranda yerli üretimle gerçekleştirilmesini sağlayacak şekilde kurgulanacaktır.

Bu amaçla, reaktör geliştirme çalışmaları Rekabet Öncesi İşbirliği Programı kapsamında desteklenecektir. Başlatılacak uzun soluklu projelerin, Ar-Ge sürecinin akabinde proje bazlı teşvikler ile yatırıma dönüşmesi sağlanacaktır. Nükleer teknolojiye yönelik sanayi kümelenmeleri desteklenecek, özellikle reaktör ekipmanları, otomasyon sistemleri, ısı değiştiriciler, basınçlı kaplar ve güvenlik ekipmanları gibi stratejik alanlarda yerli tedarik zincirleri oluşturulacaktır.

Ergimiş tuz reaktörleri gibi yeni nesil nükleer teknolojilerin geliştirilmesi ise bu alanda yaşanabilecek kırılmalarda öncü olunmasını sağlayacaktır. Türkiye, nükleer enerjisi yalnızca bir enerji kaynağı olarak değil, aynı zamanda teknoloji ve sanayi gelişimi için kaldıraç bir unsur olarak değerlendirecek; bu alanda rekabet gücünü artırarak küresel değer zincirine entegre olacaktır.

Amaç 4 : Küresel Entegrasyon Hedefleri ve Programları

HEDEF

Dördüncü amaç, Türkiye'nin küresel pazarlara entegrasyonunu derinleştirmek ve sanayiinin uluslararası rekabet gücünü artırmaktır. Bunun için hem ihracat tarafında pazar çeşitliliği sağlanması hem de küresel değer zincirlerinde daha kritik roller üstlenilmesi hedeflenir. Türkiye'nin gelişmiş ülke ekonomileriyle teknolojik işbirliklerini güçlendirmesi ve uluslararası yatırımları çekmesi bu amacın önemli unsurlarıdır.

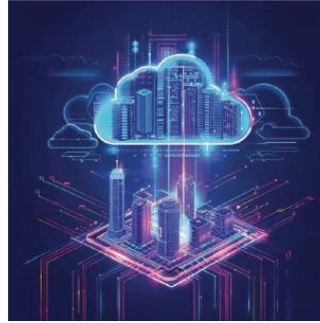
Stratejiler ve programlar: Strateji belgesi, küresel değer zincirlerindeki kırılmalara karşı Türkiye'nin dayanıklılığını artırmayı öngörür. İhracat ve ithalatta pazar çeşitliliği sağlamak üzere yeni pazarlarla ticari ilişkiler geliştirilecek, mevcut pazarlarda derinleşme sağlanacaktır. Özellikle ABD, AB, Uzak Doğu üçgeninde tedarik zincirlerinde ortaya çıkan kopmalara karşı Türkiye, alternatif bir üretim üssü olmayı hedeflemektedir. Bu kapsamda gelişmiş ülkelerdeki büyük teknoloji şirketleri, Ar-Ge ve test merkezleri ile Türk sanayisinin entegre çalışmasına özel önem verilecektir. Ayrıca kritik hammadde ve minerallere erişimi güvence altına almak için uluslararası ittifaklar kurulacak, stratejik işbirlikleri (örneğin nadir toprak elementlerinin tedariki konusunda) tesis edilecektir.

Terminal İstanbul: Türkiye'nin Girişimcilik ve İnovasyon Merkezi

Teknoloji tabanlı girişimcilik, ekonomik büyüme ve inovasyon ekosisteminin temel itici güçlerindendir. İstanbul, sahip olduğu stratejik konum ve girişimcilik potansiyeliyle küresel ölçekte bir çekim merkezi olma yolunda ilerlemektedir. Bu doğrultuda, Terminal İstanbul Girişimcilik Merkezi, İstanbul'un girişimcilik ekosistemini güçlendirmek ve teknoloji odaklı yenilikçi iş modellerini desteklemek amacıyla hayata geçirilmektedir.

Terminal İstanbul, Atatürk Havalimanı'nın terminal binalarının dönüştürülmesiyle öğrenciler, girişimciler, yatırımcılar, üniversiteler ve büyük teknoloji firmaları için gerçek bir buluşma noktası olacaktır. Bu proje, kuluçka merkezleri, hızlandırıcı programlar, Ar-Ge laboratuvarları, test merkezleri, Deneyap atölyeleri, yazılım okulları, bilim merkezi, çocuk üniversitesi ve ortak çalışma alanları gibi birçok fonksiyonu sayesinde girişimcilik ekosistemine güçlü bir destek sunacaktır.

2025'te ilk etabının faaliyete geçmesi planlanan Terminal İstanbul, Türkiye'nin teknoloji ve girişimcilik alanındaki küresel rekabet gücünü artırarak İstanbul'u dünyanın en önemli girişimcilik merkezlerinden biri haline getirecektir.

Antarktika Kutup Araştırmaları Üssü

Cumhurbaşkanlığı himayelerinde 2017'den itibaren yürütülen kutup araştırmaları, bilim insanlarının araştırmalarına öncü olmakta, ulusal çapta kutup bölgeleri farkındalığı oluşturmakta ve uluslararası arenada ülkemizin temsiliyetini artırmaktadır.

Antarktika Kutup Araştırmaları Üssü kurulması çalışmaları kapsamında Antarktika Antlaşması Danışma Toplantısı ve Antarktika Çevre Koruma Komitesi'ne Türkiye'nin kutup araştırmaları üs tasarımı ve kapsamlı ÇED raporunun taslağı sunulmuş ve olumlu yorumlarla süreç tamamlanmıştır.

Azami 50 kişi kapasiteli, 3 ana bölümden oluşan Antarktika Kutup Araştırmaları Üssü, yenilenebilir enerji kaynaklarını öncelikli olarak kullanan bir sistemle tasarlanmış ve modüler yapısı ile hızlı bir şekilde inşa edilmesi planlanmıştır. Ayrıca, 2025-2026 Antarktika sezonunda Türkiye'nin Onuncu seferi gerçekleştirilecektir. Kutup araştırmaları alanında yapılacak çalışmaları takip etmek, yönlendirmek, ulusal stratejileri belirlemek ve bu alanda gerekli koordinasyonu sağlamak amacıyla Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı başkanlığında Kutup Bölgeleri Koordinasyon Kurulu tesis edilecektir.

Uzay Limanı ve Uzaya Bağımsız Erişim

Millî Uzay Programı kapsamında belirlenen Uzay Limanı ve Uzaya Bağımsız Erişim hedefi, ülkemize uzaya bağımsız fırlatma yapma yeteneği kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, yerli ve millî uzay araçlarının bağımsız bir şekilde uzaya gönderilmesi ve fırlatma teknolojilerine yönelik sürdürülebilir, rekabetçi bir sanayi ekosisteminin oluşturulması sağlanacaktır.

Program çerçevesinde, kritik uzay teknolojilerinde millîliğin sağlanması amacıyla yerli ve millî fırlatma araçları geliştirilecek, araştırma ve geliştirme faaliyetleri ile test süreçleri yürütülecektir. Ayrıca, uzay teknolojilerine yönelik altyapı, alt sistem ve ekipmanlar yerleştirilecek ve bu alandaki eksiklikler giderilecektir. Konuya ilişkin olarak, ulusal ve uluslararası iş birlikleri kurma çalışmaları devam etmektedir.

Kurulacak fırlatma merkezi ticari kullanıma açılarak özel sektör için de hizmet verecek, böylece ekonomik kazanç sağlanacaktır. Geliştirilen fırlatma araçları uygun platformlarda fırlatma denemelerine tabi tutulacaktır. LEO (Alçak Dünya Yörüngesi) ve GEO (Jeosenkron Dünya Yörüngesi) gibi yörüngelere ilk etapta millî uydularımız fırlatılacak, ilerleyen süreçte ise uluslararası müşterilerin uyduları fırlatma talepleri karşılanacaktır.

Amaç 5 : Sanayide Yapısal Dönüşüm Hedefleri ve Programları

HEDEF

Beşinci ve son amaç, imalat sanayinin yapısal sorunlarını çözmek, verimlilik, kapasite ve ölçek ekonomisini iyileştirmek ve krizlere karşı dayanıklılığı artırmaktır. Türkiye sanayisinin rekabet gücünü kısıtlayan yapısal engellerin kaldırılması, üretim altyapısının çağın gereklerine uygun şekilde modernize edilmesi bu başlığın özünü oluşturur. Bu kapsamda 22 strateji belirlenmiştir ve sanayi ekosisteminin tüm paydaşlarını kapsayan dönüşüm adımlarını içerir.

Stratejiler ve programlar: Yapısal dönüşüm alanında öncelikle sanayi altyapılarının genişletilmesi ve modernizasyonu hedeflenmektedir. 2030'a kadar mevcut organize sanayi bölgesi (OSB) ve endüstri bölgesi alanlarının toplamının 149 bin hektardan 350 bin hektara yükseltilmesi planlanmıştır. Yani ülke genelinde yeni OSB'ler kurulacak, mevcutların kapasitesi artırılabilecektir. Özellikle OSB'lerin ulaşım bağlantıları güçlendirilecek; demiryolu, otoyol ve liman erişimleri çeşitlendirilerek sanayi tesislerinin lojistik imkanları iyileştirilecektir. Bu sayede üreticiler, hammadde tedarikinden nihai ürün ihracatına kadar her aşamada daha düşük maliyetli ve hızlı hareket edebilecektir. Ayrıca sanayi altyapısının afetlere dayanıklı hale getirilmesi de gündemdedir – deprem gibi afet risklerinin yüksek olduğu bölgelerdeki fabrikaların güvenli bölgelere taşınması için destek mekanizmaları oluşturulacak, yeni sanayi alanları afet risk analizleri yapılarak seçilecektir.

Mega Endüstriyel Parklar

Stratejik değeri olan ulusal ve bölgesel yatırımlar için altyapısı hazır, sosyal çevresiyle birlikte planlanmış mega endüstriyel parklar oluşturulacaktır. Ulusal Sanayi Alanları Master Planı hazırlıkları kapsamında Samsun Mersin hattındaki 16 ilde 32 ayrı alanda toplam 166.000 hektarlık potansiyel sanayi alanı tespit edilmiştir.

Mega Endüstriyel Parklar Projesi kapsamında liman, demiryolu ve havayolu bağlantılarını ihtiva eden lojistik altyapısına sahip, endüstriyel simbiyozu imkân tanıyan, ekolojik ve çevresel düzenlemeleri yeşil dönüşüme katkı sağlayacak şekilde yapılmış, bünyesinde veri merkezi, kuluçka merkezi, Ar-Ge merkezi, teknoloji geliştirme bölgesi, inovasyon merkezleri gibi teknolojik üslerle birlikte iş merkezleri, konut alanları, eğitim ve sosyal hizmet merkezlerini barındıran çok faktörlü bütünsel endüstri şehirleri kurulması hedeflenmektedir.

Ceyhan Petrokimya Endüstri Bölgesi

Türkiye'nin en fazla ithalat yaptığı alanların başında gelen petrokimya değer zincirinin en başından, katma değerli son ürünlere kadar geniş yelpazede tanımlanmış bulunan ihtiyaçlar ve öncelikler doğrultusunda bir yatırım seferberliği başlatılacaktır. Petrokimya yatırımlarının, büyük ölçekli ve entegre yatırımlar olması gerekliliği ile lojistik imkânlarının önemi dikkate alınarak, önemli yatırımların hayata geçirildiği bir petrokimya kümelenmesi inşa edilecektir.

Petrokimya alanındaki yüksek yatırım potansiyelini değerlendirebilmek amacıyla Ceyhan'da yaklaşık 30 milyon metrekarelik, kendi limanı olan yeni bir Petrokimya Endüstri Bölgesi kurulması planlanmaktadır. Özellikle yabancı yatırımları çekmeye yönelik yürütülecek faaliyetlerle bölge, dünyada önemli bir petrokimya merkezi haline getirilecektir.

Ceyhan Petrokimya Endüstri Bölgesi'nin kurulmasıyla birlikte, petrokimya alanında yerli üretim kapasitesini artıracak ve tedarik zincirinde dışa bağımlılığı azaltacak önemli adımlar atılmış olacaktır. Bu yatırımlar, sadece katma değerli ürünlerin üretimini teşvik etmekle kalmayacak, aynı zamanda ülkemizin üretim kapasitesini geliştirerek, sektörün ve sektöre bağlı diğer sanayi kollarının rekabet gücünü de artıracaktır.

Stratejik Yatırımlara Güvence

Öncelikli alanlarda büyük ölçekli nitelikli yatırımlara yönelik olarak, uluslararası yatırımcıların ülkemize ilgisini artırmak amacıyla mevzuat değişikliklerinin yatırımın sürdürülebilirliğine muhtemel olumsuz etkilerini minimize edecek proje bazlı risk azaltma uygulamaları hayata geçirilecek, yatırımcılara hukuki güvence verilecektir. Türkiye'yi kritik alanlarda yatırımların odağı haline getirmek üzere, risk iştahı düşük uluslararası yatırımcıların ülkemize ilgilerini artıracak, yatırımcıyı yatırım ile ilgili risklere karşı dirençli hale getirecek düzenlemeler uygulamaya girecektir. Büyük ölçekli yatırımlar özelinde, yatırım fizibilitesini olumsuz etkileyecek mevzuat değişikliklerinin etkilerini sınırlandıracak teşvik unsurlarına Proje Bazlı Teşvik Kararlarında yer verilecektir.

V

EKONOMİYE GENEL BAKIŞ

*Bültenin bu bölümünde
2025 yılı 1. Çeyrek
verilerinin değerlendirmesi
paylaşılmaktadır.*

Ferda Besli
Besfin CEO
İSO Danışmanı

ferda.besli@besfin.com

2025 yılının ilk çeyreğinde yatırım teşvik belgelerinde hem sayısal hem sektörel bazda dalgalanmalar yaşanmıştır. Toplamda 2.703 yatırım teşvik belgesi ile 189,2 milyar TL tutarında sabit yatırım yapılmış ve bu yatırımlar ile 47.389 kişilik istihdam yaratılmıştır. Ocak ayında belge sayısı 1.165'e ulaşırken, Şubat ve Mart aylarında belge sayısı sırasıyla 782 ve 756 olmuştur. Yatırım tutarı ise Ocak ayında 53 Milyar TL olarak gerçekleşirken Şubat ayında 89 Milyar TL gerçekleşerek zirveye çıkmış, Mart ayında %49 düşüşle 46 milyar TL'ye gerilemiştir. İstihdam ise çeyrek boyunca kademeli azalma göstermiştir.

Yerli sermaye yatırımcıları toplam teşviklerin %96.74'ünü oluşturmuş, Şubat ayında 83,2 milyar TL ile en yüksek sabit yatırım hacmine ulaşmıştır. Yabancı yatırımcılar ise aynı dönemde 6,3 milyar TL yatırım taahhüdünde bulunmuş, bu da toplamın sadece %3'üne karşılık gelmektedir.

Yatırım türü açısından değerlendirildiğinde, teşviklerin %60'tan fazlası komple yeni yatırımlar için düzenlenmiştir. Mart ayına kadar geçen sürede yatırımcılar, mevcut tesisleri büyütmeğe sınırdan tesis kurmaya yönelmiştir. Şubat ayında tevsî yatırımları tutar bazında zirveye çıksa da genel eğilim, yeni yatırım kurulumlarının öne çıktığını göstermektedir.

2025'in ilk çeyreğinde teşviklerin %75'i bölgesel yatırımlara yönelmiştir. 2.090 belgeyle 144 milyar TL yatırım bölgesel kalkınma ekseninde şekillenmiştir. Genel yatırımlar 47,5 milyar TL ile ikinci sırayı alırken, stratejik ve teknoloji odaklı yatırımlar yalnızca 212 milyon TL ile sınırlı kalmıştır. Cazibe Merkezleri kapsamında ise hiç yatırım gerçekleşmemiştir. Bu da bölgesel kalkınmanın, merkezi stratejilerden daha fazla desteklendiğini göstermektedir.

Sektörel dağılımda imalat sektörü toplam 1.865 belgeyle açık ara lider olmuş, 82,8 milyar TL yatırım ve 35.856 kişilik istihdamla çeyreğin lokomotifidir. Hizmetler sektörü Şubat ayında 41,7 milyar TL ile tek ayda en yüksek hizmet yatırımını almıştır. Enerji sektöründe Mart'ta belge sayısı azalsa da, proje başına yatırım tutarı artmıştır. Madencilikte Mart ayında 7,6 milyar TL'lik yatırım Ocak ayı ile karşılaştığımızda sert bir sıçrama yaşanmıştır. Tarım sektörü ise hem belge hem istihdam açısından düşük seviyelerde kalmıştır.

2025 yılına ilişkin yatırım teşvik belgeleri, 2030 Sanayi ve Teknoloji Stratejisi'nde belirtilen yapısal dönüşüm, yüksek teknolojiye geçiş ve bölgesel denge hedefleriyle genel uyum göstermektedir. Ancak teknoloji odaklı ve stratejik yatırımların henüz istenen düzeye ulaşmadığı görülmektedir. Önümüzdeki dönem için, yerli sermayenin dinamizmini sürdürmesi, yatırım teşviklerinin kalite ve seçicilik temelinde yeniden kurgulanması ve dijital-yeşil dönüşüm odaklı projelere yönelimin artması kritik önem taşımaktadır.

Orta Vadeli Program ve 2030 hedefleri doğrultusunda, teşvik sisteminin bölgesel kalkınmayı desteklemenin yanında; yüksek katma değerli sektörlerle, ihracat kapasitesine ve teknolojik yerleşmeye odaklanacak şekilde yapılandırılması beklenmektedir.

İSTANBUL
SANAYİ ODASI

İSO TEŞVİK MASASI ile Devlet Desteklerinden Yararlanmak Artık Çok Daha Kolay

Teşvik masası birimimizle güncellenen mevzuatı takip ediyor, firmanız için en uygun devlet desteklerini, teşvik ve hibeleri araştırıyor; hızlı bir şekilde ulaşmanızı sağlıyoruz.

DETAYLI BİLGİ İÇİN

Tel: (0212) 252 29 00 - 261

E-posta: tesvikmasasi@iso.org.tr

iso.org.tr/iso-tesvik-masasi

